

ҚАРОРИ
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№4

аз 14 июни соли 2013

шаҳри Душанбе

Оид ба муҳлатҳои мурофиавии баррасӣ ва ҳалли парвандаҳои граждани ва оилавӣ

Баррасии саривактии парвандаҳои граждани ва оилавӣ ҳангоми ҳимояи ҳуқуқ, озодӣ ва манфиатҳои қонунии вайронгардида ё мавриди баҳс қарордоштаи шаҳрвандон (шахсони воқеӣ), шахсони ҳуқуқӣ, инчунин ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот ва дигар субъектҳои муносибатҳои ҳуқуқии бо қонун ҳифзшаванда аҳамияти мусбӣ дорад.

Бо мақсади аз тарафи судҳо таъмин кардани риояи муҳлатҳои баррасӣ ва ҳалли парвандаҳои граждани ва оилавӣ, баргараф намудани ҳолатҳои кашолкорӣ дар асоси талаботи моддаи 27-и Қонуни конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон», Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р Қ А Р Д:

1. Диққати суд, судяҳо ба он равона карда шавад, ки парвандаҳои граждани ва оилавиرو дар муҳлатҳои муқарраркардаи қонун баррасӣ ва ҳал намоянд.

2. Бо мақсади баррасии саривактӣ ва ҳалли дурусти парвандаҳои граждани ва оилавӣ қонунгузор ду намуди муҳлатҳои мурофиавиро пешбинӣ намудааст: Муҳлатҳои мурофиавии муқаррарнамудаи қонун (моддаи 157-и Кодекси мурофиавии граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд КМГ) ва муҳлатҳои мурофиавие, ки онҳоро суд таъин менамояд (моддаҳои 151-153-и КМГ ва ғайраҳо).

3. Суд, судяҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки шурӯшавии чараёни муҳлати се рӯзи ҳалли масъалаи қабули аризаи даъвогӣ (ариза) аз лаҳзаи ба қайд гирифтани он (ариза) дар шуъбаи коргузори суд оғоз ёфта, то ҳалли масъалаи ба мурофиаи суд қабул, рад намудани қабул, баргардонидан ва беҳаракат монандани аризаи даъвогӣ (ариза) хотима меёбад.

Аризаи даъвогӣ (ариза) ба шуъбаи коргузори суд метавонад бевосита аз ҷониби даъвогар ё намояндааш (аризадиханда ё намояндааш) пешниҳод карда шавад ё ба воситаи шуъбаҳои Корхонаи воҳиди давлатии «Почтаи тоҷик» ва дигар тартибе, ки қонун муқаррар кардааст, ворид гардад.

Рад кардани қабули аризаи даъвогӣ (ариза) тибқи талаботи моддаи 137-и КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар муҳлати се рӯз ҳал карда шуда, дар муҳлати на дертар аз панҷ рӯзи ба суд ворид шуданаш бояд ба аризадиханда бо замимаи ҳуҷҷатҳо баргардонида шавад.

4. Судя дар таъиноти беҳаракат монандани аризаи даъвогӣ (ариза) барои ислоҳи норасоӣҳо тибқи талаботи қисми 1 моддаи 139-и КМГ муҳлат медиҳад, ки он бояд оқилона буда, вақти дода шуда имконияти ислоҳи норасоӣҳоро таъмин карда тавонад. Агар даъвогар (аризадиханда) дар муҳлати муқарраршуда норасоӣҳои дар таъинот номбаршударо ислоҳ кунад, аризаи даъвогӣ аз рӯзи пешниҳоди ибтидоии он ба суд пешниҳодшуда эътироф гардида, бо таъиноти судя ба мурофиаи суд қабул карда мешавад. Дар чунин ҳолат шурӯшавии муҳлати баррасии парванда аз рӯзи қабули аризаи даъвогӣ (ариза) ҳисоб карда мешавад.

5. Қонунгузор муҳлатҳои умумӣ ва кӯтоҳи баррасӣ ва ҳалли парвандаҳои судиро вобаста ба категорияҳои парвандаҳои граждани ва оилавӣ муайян намудааст.

Парвандаҳои граждани ва оилави дар мухлати умуми то се мох, дар хусуси барқарор намудан ба қор, ситонидани алимент бошад на дертар аз як мох (қисмҳои 1 ва 2 моддаи 157-и КМГ) барраси ва ҳал карда мешаванд.

Қонун метавонад мухлатҳои кӯтоҳи барраси ва ҳалли категорияҳои алоҳидаи парвандаҳои граждани ва оилави муқаррар намояд. Масалан, тибқи талаботи моддаи 265-и КМГ ариза дар бораи мавриди баҳс қарор додани қарорҳои мақомот ва шахсони мансабдоре, ки ваколатдоранд парвандаҳоро оид ба ҳуқуқвайронкунии маъмури барраси намоянд, дар мухлати даҳ рӯз аз ҷониби суд барраси карда мешаванд ё парвандаҳо дар бораи ҳифзи ҳуқуқи интиҳоботи ва ҳуқуқи иштироки шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар раъйпурси дар давоми се рӯзи баъди расиданаш ва агар то рӯзи интиҳобот камтар аз шаш рӯз монда бошад ба таври фавран барраси мегарданд (моддаи 260-и КМГ).

6. Суд, судяҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки парвандаҳои граждани, оилави дар мухлати то се мох аз рӯзи қабули ариза аз ҷониби судя ва парвандаҳо дар хусуси барқарор намудан ба ҷои қор, ситонидани алимент, агар ситонидани алимент бо баҳси муқаррар кардани падарӣ (модарӣ) ё зарурати ҷалби дигар шахсони манфиатдор вобаста набошад, дар мухлати на дертар аз 1 мох аз рӯзи қабули аризаи тарафҳо аз ҷониби суд барраси ва ҳал карда мешаванд.

7. Тибқи муқаррароти моддаи 140-и КМГ аризаи даъвогии муқобили даъво то оғози муҳокимаи судӣ бояд пешниҳод карда шавад, ки он якҷоя бо аризаи даъвогии ибтидои барраси карда мешавад. Муҳокимаи судӣ аз вақти оғози маҷлиси судӣ сар мешавад.

Азбаски қонунгузор мухлати баррасии аризаи даъвогии муқобили даъворо муқаррар накардааст, аз ин рӯ, суд, судяҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки дар ин ҳолат ҷараёни мухлати баррасии парванда аз рӯзи қабули аризаи даъвогии муқобили даъво ба мурофияи судӣ оғоз мегардад.

8. Бинобар он ки қонунгузор барои гузаронидани оmodасозии парвандаҳо ба муҳокимаи судӣ мухлати мушаххасро муқаррар накардааст, амалҳои оmodасозии парвандаҳо ба муҳокимаи судӣ дар доираи мухлати умумии муқаррарнамудаи қонун барои барраси ва ҳалли ҳамаи парвандаҳо гузаронида мешаванд. Аз ҷумла, оиди парвандаҳое, ки нисбати онҳо мухлати кӯтоҳи барраси пешбинӣ шудааст, амалҳои мурофияви низ дар ҳамин мухлат гузаронида мешаванд.

9. Бо назардошти он ки маҷлиси пешакии судӣ амали мурофияви дар давраи оmodасозӣ марбут ба парвандаҳои граждани, оилави ба ҳисоб меравад суд, судяҳо бояд ба инобат гиранд, ки маҷлиси пешакии судӣ дар доираи мухлати умумии муқаррарнамудаи қонун барои парвандаҳо гузаронида мешавад.

Дар ҳолатҳои истисноӣ марбут ба парвандаҳои мураккаб судя бо назардошти фикри тарафҳо ва мураккабии парванда метавонад барои гузаронидани маҷлиси пешакии судӣ мухлатеро муайян кунад, ки аз доираи мухлатҳои барои барраси ва ҳалли парвандаҳо муқаррарнамуда зиёд мебошад. Ин мухлат бояд оқилона ва барои гузаронидани амалҳои мурофияви басанда бошад. Амали мазкур бо қабули таъиноти алоҳидаи судӣ анҷом дода мешавад.

10. Ҳангоми боздоштани баррасии парванда бо асосҳои пешбиниамудаи қонун ҷараёни мухлати ба хотима нарасидаи мурофияви, ҳамзамон бо боздоштани баррасии парванда боздошта мешавад (моддаи 112-и КМГ). Ҷараёни мухлати баррасии парвандаҳои зикргардида аз рӯзи қабули таъинот оид ба аз нав оғоз намудани баррасии парванда идома меёбад (моддаи 224-и КМГ).

Дар мавриди бе барраси монондани аризаи даъвогӣ (ариза) ё қатъ намудани баррасии парвандаҳои зикргардида мухлати баррасии онҳо аз рӯзи қабули таъиноти судӣ ба итмом мерасад.

11. Бо дарназардошти он ки роҷеъ ба баъзе категорияи парвандаҳо ва аризаю шикоятҳои мухлатҳои баррасии онҳо мушаххас муайян карда нашудаанд суд, судяҳо метавонанд чунин парвандаҳо, аризаю шикоятҳоро дар мухлатҳои оқилона вобаста ба мураккабӣ, хусусиятҳои ҳоси онҳо барраси намоянд. Дар ин сурат, принсипи баррасии саривақтии ба амал баровардани адолати судӣ риоя карда шуда, ҳолатҳои аз мухлати муайяннамудаи қонун зиёд муқаррар намудани мухлати барраси роҳ дода намешавад. (Мисол, барқароркунии мухлатҳои мурофияви

(моддаи 114-и КМГ), баррасии ариза вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонуни пайдонамуда (моддаи 383-и КМГ), эътироф ва иҷрои ҳалномаҳои судҳои давлатҳои хориҷӣ ва судҳои ҳақамии хориҷӣ ва арбитражҳо (моддаи 398-и КМГ) ва ғайраҳо.

12. Суд, судяҳо бояд бе таъхир тибқи муҳлатҳои муқаррарнамудаи қонун парвандаҳоро дар асоси шикоят ё эътирози кассатсионӣ, шикоят ё эътирози хусусӣ ба суди марҳилаи кассатсионӣ ирсол намоянд.

Сари вақт ба тарафҳо супорида шудани ҳалномаи судӣ барои ба ҳисоб гирифтани шурӯъшавии муҳлати пешбиниамудаи моддаи 327-и КМГ, ки муҳлати овардани шикоят ва эътирози кассатсиониро муқаррар намудааст аҳамияти ҷиддӣ дорад. Аз ин рӯ, ба судҳо зарур аст, ки дар муҳлати кутоҳтарин пас аз таҳия намудани ҳалномаи асоснок чораҳои ба тарафҳо супоридани онро андешанд. (Масалан, даъвати тарафҳо, бо воситаи почта фиристодани нусхаи ҳалнома, қабул намудани эродҳои бо шикояти пешниҳодгардида ва ғайраҳо).

Ба суд, судяҳо тавзеҳот дода мешавад, ки парвандаҳои граждани, оилавӣ наметавонанд пеш аз ба охир расидани муҳлати овардани шикоят ва эътирозӣ кассатсионӣ, ки моддаи 327-и КМГ муқаррар намудааст ба суди марҳилаи кассатсионӣ ирсол карда шаванд. Парванда ба суди марҳилаи кассатсионӣ баъди ба иҷро расонидани амалҳои дар моддаҳои 332-333-и КМГ пешбинигардида фиристонида мешавад. Оид ба иштирокчиёни муурофия дастрас шудани санади судии дар парванда буда, маълумоти дақиқ бояд бошад, аз ҷумла дастхат, расиди почта, ки гирифтани санади судиро тасдиқ менамоянд.

13. Парвандаҳои судӣ дар ҳолати амали Қонуни конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи низоми ҳуқуқи вазъияти фавқуллода» аз 3 ноябри соли 1995 №94, дар муҳлатҳои муқаррарнамудаи КМГ бо назардошти риояи талаботи моддаи 11-и Қонуни номбурда, баррасӣ карда мешаванд.

Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон парвандаи тибқи шикоят ва эътирози кассатсионӣ пешниҳодшударо бояд дар муҳлати на дертар аз ду моҳи воридшавии он баррасӣ намояд. Суди Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, судҳои вилоят, суди шаҳри Душанбе бошанд чунин парвандаҳоро бо шикоят ва эътирози кассатсионӣ бояд дар муҳлати на дертар аз як моҳи воридшавии он баррасӣ намоянд.

Шикоят ва эътирози хусусӣ низ дар муҳлатҳои зикршуда баррасӣ карда мешаванд.

Шикоят ва эътироз аз ҷониби судҳои марҳилаи кассатсионӣ вобаста ба парвандаҳои ҳифзи ҳуқуқи интихоботӣ ва ҳуқуқи иштироки шаҳравандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар райъпурсӣ ва дигар категорияҳои парвандаҳо дар муҳлатҳои кӯтоҳтарин се рӯз ва феврал баррасӣ карда мешавад.

Қонунгузор баҳри фароҳам овардани имконияти иштироки субъектони ҳуқуқи интихоботӣ ва райъпурсӣ муҳлати баррасии чунин шикоят ва эътирозро вобаста ба рӯзи муқараргардидаи интихобот ва райъпурсӣ, агар то рӯзи интихобот ва райъпурсӣ камтар аз шаш рӯз монда бошад- феврал дида баромаданаширо муқаррар кардааст.

14. Суди Олӣ, Суди ВМКБ, судҳои вилоятҳо ва шаҳри Душанберо зарур аст, ки ҳангоми баррасии парвандаҳои судӣ ба тариқи кассатсионӣ ва назоратӣ ба ҳолатҳои беасос ба кашолкорӣ роҳ додан ва вайрон намудани муҳлатҳои баррасии парвандаҳо диққати ҷиддӣ дода, чораҳои дахлдор андешанд.

15. Бинобар қабули Қарори мазкур, Қарори Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи муҳлатҳои дида баромадани парвандаҳои граждани» аз 16 декабри соли 2004 таҳти №13 аз эътибор соқит доништа шаванд.

**Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

Н. Абдуллоев

**Котиби Пленум,
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

М. Саидов